

УДК 316.356.4:316.722

DOI <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.5.11>

Валентина ПЛЮЩ

магістерка соціології, аспірантка відділу соціальних експертиз, Інститут соціології НАН України, вул. Шовковична, 12, м. Київ, Київська обл., 01021

ORCID: 0000-0002-6945-4233

Гульбаршин ЧЕПУРКО

доктор соціологічних наук, завідувачка відділу соціальних експертиз, Інститут соціології НАН України, вул. Шовковична, 12, м. Київ, Київська обл., 01021

ORCID: 0000-0001-7540-5174

Бібліографічний опис статті: Плющ, В., Чепурко, Г. (2023). Міграційна політика Ізраїлю щодо мігрантів із України з 1991 до 2023 року. *Ввічливість. Humanitas*, 5, 78–92, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.5.11>

МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА ІЗРАЇЛЮ ЩОДО МІГРАНТІВ ІЗ УКРАЇНИ З 1991 ДО 2023 РОКУ

Стаття присвячена систематизації законодавчих актів, що є дотичними до показників індексу адаптаційної складової міграційної політики Ізраїлю по відношенню до мігрантів з України з 1991 до 2023 року.

Зроблено висновок про те, що міграційна політика Ізраїлю є диференційованою та включає в себе три основних вектори: політику асиміляції, політику диференційного включення та політику сегрегації або повного виключення, що направлені на три різні категорії мігрантів з України в Ізраїлі: мігрантів-юдеїв, мігрантів-неюдеїв та біженців-неюдеїв. Міграційна політика асиміляції Ізраїлю направлена на українських мігрантів-юдеїв, політика диференційного включення стосується українських мігрантів-неюдеїв, політика сегрегації або повного виключення проводиться Ізраїлем по відношенню до українських біженців-неюдеїв.

З'ясовано, що етнонаціональний устрій ізраїльської держави заохочує міграцію українських юдеїв та надає значну державну підтримку українській юдейській спільноті і водночас ускладнює, майже унеможлиблює вірогідність успішної інтеграції в ізраїльське суспільство українських мігрантів-неюдеїв.

Проаналізовано, що мігранти-юдеї мають право на автоматичне отримання громадянства після прибуття до країни, а також мають доступ до спеціальних програм адаптації, включаючи фінансову допомогу протягом першого року перебування в Ізраїлі, безкоштовні мовні курси івриту в державних центрах «кульпан», позики на купівлю нерухомості, гранти для студентів, допомогу в пошуку роботи, підвищення кваліфікації, та податкова підтримка роботодавців, які наймають мігрантів-юдеїв.

Виявлено, що по відношенню до мігрантів-неюдеїв, на яких не поширюється поправка до Закону «про повернення», міграційний режим Ізраїлю є надзвичайно обмеженим та виражається через два вектори міграційної політики: політику диференційного включення та політику сегрегації. Міграційна політика диференційного включення проводиться по відношенню до українських трудових мігрантів-неюдеїв та характеризується відкритим доступом до легалізованого ринку праці, однак жорсткими обмеженнями на право возз'єднання сімей та відмовою в наданні статусу довгострокового проживання на території Ізраїлю.

Визначено, що міграційна політика сегрегації проводиться по відношенню до українських та інших біженців-неюдеїв на території Ізраїлю та характеризується відсутністю законодавства чи цілеспрямованих державних програм підтримки шукачів притулку, а також наявністю регулярних депортаційних заходів по відношенню до біженців та напівлегальних мігрантів.

Ключові слова: міжнародна міграція; адаптація мігрантів; інтеграція мігрантів; індекс MIPLEX; етнічна стратифікація.

Valentyna PLIUSHCH

MA in Sociology, Research Fellow at Department of Social Expertise, Institute of Sociology, National Academy of Sciences of Ukraine, 12 Shovkovychna St., Kyiv, Kyiv region 01021

ORCID: 0000-0002-6945-4233

Gulbarshyn CHEPURKO

Doctor of Sociological Sciences, Head of the Department of Social Expertise, Institute of Sociology, National Academy of Sciences of Ukraine, 12 Shovkovychna St., Kyiv, Kyiv region 01021

ORCID: 0000-0001-7540-5174

To site this article: Pliushch, V., Chepurko, G. (2023). Mihratsiina polityka Izrailiu shchodo mihrantiv iz Ukrainy z 1991 do 2023 roku [Israel Migration Policies for Immigrants from Ukraine since 1991 till 2023]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 5, 78–92, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.5.11>

**ISRAEL MIGRATION POLICIES FOR IMMIGRANTS
FROM UKRAINE SINCE 1991 TILL 2023**

The article systematizes the main indicators of adaptation index components in Israel migration policy towards migrants from Ukraine from 1991 to 2023.

It is noted that Israel migration policy includes three main vectors – the policy of assimilation, the policy of differential inclusion and the policy of segregation or complete exclusion – according to three different categories of migrants from Ukraine in Israel – Jewish migrants, non-Jews and non-Jewish refugees. Israel migration policy of assimilation is focused on Ukrainian Jewish migrants, the policy of differential inclusion concerns Ukrainian non-Jewish migrants, and the policy of segregation or total exclusion is carried out by Israel in relation to Ukrainian non-Jewish refugees.

It was found that the ethno-national system of the Israeli state encourages the migration of Ukrainian Jews and provides significant state support to the Ukrainian Jewish community, and at the same time complicates, almost makes impossible the likelihood of successful settlement and full integration into Israeli society of Ukrainian non-Jewish migrants.

It is analyzed that Jewish migrants have the right to automatic citizenship upon arrival in the country, and also have access to special adaptation programs, including financial assistance during the first year of their stay in Israel, free Hebrew language courses in state centers "ulpan", loans for the purchase real estate, student grants, job search assistance, professional development, and tax support for employers who hire Jewish immigrants.

It was found that in relation to non-Jewish migrants, who are not covered by the amendment to the Law of Return, Israel's migration regime is extremely limited and is expressed through two migration policy vectors: the policy of differential inclusion and the policy of segregation. The migration policy of differential inclusion is carried out in relation to non-Jewish Ukrainian labor migrants, and is characterized by open access to the legalized labor market, but strict restrictions on the right to family reunification and refusal to grant the status of long-term residence in the territory of Israel.

It was determined that the migration policy of segregation is carried out in relation to Ukrainian and other non-Jewish refugees on the territory of Israel and is characterized by the absence of legislation or targeted state programs to support asylum seekers, as well as the presence of regular deportation measures to treat refugees and semi-legal migrants.

Key words: international migration; adaptation of migrants; integration of immigrants; MIPEX index; ethnic stratification.

Актуальність проблеми. Інтенсивна зовнішня міграція з України призвела до того, що на сьогоднішній день українська діаспора є однією з найбільших діаспор у світі. Лише невелика частина українських мігрантів, які реалізували себе в приймаючих країнах, повертаються на Батьківщину, що виступає показником високого адаптаційного рівня українського населення в країнах-реципієнтах.

У реаліях, що склались, соціальна проблемна ситуація полягає у зростаючій потребі в пізнавальних практик досліджень конструювання адаптаційних стратегій мігрантів з України за кордоном, за умови наявності релевантних пояснювальних концептів для поглибленого вивчення функціонування об'єктів міграційних процесів.

Особливу увагу щодо адаптації українських мігрантів за кордоном привертає до

себе Ізраїль, зважаючи на два основних показники. Першим показником є високий відсоток українських мігрантів, котрі залишаються на постійне місце проживання в країні-реципієнті, не дивлячись на те, що країна знаходиться в стані постійних бойових дій від початку свого заснування і, тим не менш, приваблює українських мігрантів високим економічним розвитком та привілейованим статусом мігрантів саме з України за рахунок високого людського капіталу українських мігрантів в порівнянні з людським капіталом мігрантів з інших країн світу. Другим показником виступає високий відсоток саме українських мігрантів в Ізраїлі. Згідно статистичних даних, кількість мігрантів, прибулих з України, складає близько 20% від всіх мігрантів на території Ізраїлю. Тобто, кожен п'ятий мігрант в Ізраїлі є українцем. На початок написання дисертації в 2018 році укра-

їнські мігранти в Ізраїлі займали 2-е місце за кількістю іноземних мігрантів, що проживають в Ізраїлі, з усіх інших країн світу, та перше місце з країн пострадянського простору.

Згідно даних міжнародних досліджень індексу адаптаційної складової міграційної політики країн (MIREX) серед 56 досліджуваних країн імміграції Ізраїль відноситься до категорії країн «сприятливої комплексної інтеграції мігрантів», тобто застосовує комплексний підхід до адаптації та інтеграції мігрантів до приймаючого суспільства (Solano, 2020, с. 10-11).

За більш детальним аналізом даних MIREX та ізраїльських теоретичних та емпіричних розвідок, релевантних до тематики дослідження, з'ясовано, що це твердження є не зовсім вірним. Враховуючи історичні та політичні передумови, міграційна політика Ізраїлю була і залишається спрямованою в першу чергу на заохочення до в'їзду в країну представників лише юдейської етнічної спільноти та їх сімей і, навпаки, обмежує в'їзд всіх інших етносів. Міграційна політика Ізраїлю по відношенню до мігрантів з України спрямована на 3 типи міграційних потоків, кожен з яких має диференційовані умови в'їзду, проходить через відмінні інтеграційні механізми, заохочення та громадське ставлення, а отже, мають різні зовнішні фактори, що впливають на їх процес адаптації до приймаючого середовища:

- релігійні етнічні юдеї;
- світські етнічні юдеї;
- мігранти-неюдеї інших етносів та конфесій (Плющ, 2022, с. 159-161).

Окрім того, міграційна політика Ізраїлю змінювалась з часом, залежно від міжнародних, політичних, економічних та соціальних обставин, відповідно сьгоднішні міграційні програми Ізраїлю суттєво відрізняються від тих, що мали місце в 1990-х роках, на початку 2000-х та після нападу Росії на Україну з 2014 та з 2023 року.

Відтак актуальним з теоретичної і практичної точок зору постає дослідження динаміки міграційної політики по відношенню до різних етнічних та релігійних категорій мігрантів з України в Ізраїлі за останні 30 років, як одного з вагомих факторів впливу на успішність їх інтеграції та адаптації до приймаючого суспільства Ізраїлю, звертаючи особливу увагу на міграційну політику Ізраїлю щодо

вимушених мігрантів з України після 2014 року та 2023 року.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В цій статті висвітлені публікації таких дослідників, як Н. Кушнірович та Р. Райджман (Raijman R., Kushnirovich N.) щодо етнічно стратифікованої міграційної політики Ізраїлю по відношенню до мігрантів-неюдеїв та біженців-неюдеїв з різних країн світу. В роботах А. Рудігер та С. Спенсер (Rudiger A., Spenser S.) розглянуті проблеми соціальної інтеграції та адаптації мігрантів різних етнічних меншин в Ізраїлі. Ізраїльські соціологи М. Семьонов та А. Городженські (Semyonov M., Gorodzeisky A.) в своїх працях розкривають проблему інтеграції та інклюзії іммігрантської спільноти з країн пострадянського простору в Ізраїлі. Вітчизняними дослідницями Малиновська О. А., Ровенчак О. та Володько В. висвітлені теоретичні та практичні аспекти глобальних контекстів міграційної політики по відношенню до мігрантів з України в різних країнах світу.

Незважаючи на значну кількість наукових праць щодо міграційної політики Ізраїлю до іноземних мігрантів в цілому та з України зокрема, одним з актуальних проблем у вітчизняній соціології залишається систематизація існуючих законодавчих актів та показників індексу адаптаційної складової міграційної політики Ізраїлю по відношенню до трьох категорій мігрантів з України в Ізраїлі: мігрантів-юдеїв, мігрантів-неюдеїв та біженців-неюдеїв.

Мета статті – систематизація існуючих законодавчих актів та показників індексу адаптаційної складової міграційної політики Ізраїлю по відношенню до трьох категорій мігрантів з України в Ізраїлі: мігрантів-юдеїв, мігрантів-неюдеїв та біженців-неюдеїв з України з 1991 до 2023 року, як одного з вагомих факторів впливу на успішність їх інтеграції та адаптації до приймаючого суспільства Ізраїлю.

Виклад основного матеріалу. З дня свого заснування 1948 року Ізраїль стає «країною діаспори» або етнічної міграції, що повертається на свою історичну батьківщину. Центральне значення ідеї міграції як повернення діаспори знайшло своє вираження в державних репатріаційних програмах на основі двох законів: Закону 1950 року «про повернення» етнічних юдеїв та їхніх нащадків на свою історичну батьківщину (із поправками 1954 р. та 1970 р.

щодо членів юдейських сімей, що не є етнічними юдеями); та закону Про громадянство 1952 року (Segal, 2009, с. 378-379; Law of return, 1970).

Ці закони створили правову базу, що юридично закріплює право на отримання громадянства та державні пільги лише для категорій мігрантів-юдеїв. Для визначення статусу мігрантів-юдеїв та їхніх нащадків, країна спиралася виключно на *jus sanguinis* – «закон крові» за юдейською релігійною традицією. Згідно з *jus sanguinis* юдейська етнічність передається по крові одного з батьків, а саме – матері (Segal, 2009, с. 378-379; Law of return, 1970).

Так до кінця 1960-х років більшість мігрантів, які прибували в Ізраїль з територій колишнього СРСР, включаючи Україну, мали юдейське походження за юдейським релігійним визначенням. Однак на початку 1970-х років демографічний профіль прибуваючих мігрантів зрушився в бік «мігрантів-неюдеїв», які протягом довгого періоду часу створювали сім'ї з представниками інших етнічних груп і не підпадали під релігійні критерії *jus sanguinis* (Horowitz, 2005, с.118).

В 1970 році керівництво країни вносить поправку до Закону «про повернення», намагаючись вирішити проблему радянських мігрантів. Поправка до Закону «про повернення» є чинною до сьогодні і поширює право на ізраїльське громадянство та державні пільги на нащадків юдеїв, їхні нуклеарні сім'ї, дітей, онуків, а також подружжя цих дітей і онуків, навіть якщо вони не є юдеями (Horowitz, 2005, с.118, Lav, 2009, с. 4; Law of return, 1970).

Після розпаду Радянського Союзу неочікувана для Ізраїлю кількість мігрантів починає прибувати до країни з колишніх радянських республік. Країна з 4,5 мільйонами жителів на початку 1990-х років прийняла майже 1,1 мільйона мігрантів з колишнього Радянського Союзу між 1990 і 2019 роками, збільшивши своє населення за останні 30 років на 25%, 45% з яких прибуло лише за 1991 рік (Immigration to Israel, 2018; Immigration and Naturalization, 2022).

Згідно статистичних даних, протягом 1990-х років демографічна база етнічної міграції до Ізраїлю вичерпує себе на користь нерелігійних (світських) юдеїв. Серед загальної кількості мігрантів до Ізраїлю в 1989 частка юдеїв становила 96%, до 2006 року вона знизилась до

46%, а в 2019 становила лише 41%. Більшість мігрантів з колишнього Радянського Союзу, які прибули на початку 1990-х років, не були юдеями за визначенням юдейської релігійної традиції (Immigration and Naturalization, 2022; Sharon, 2019).

В період з 1990-х до 2000-х серед мігрантів з України в Ізраїль вирішальними стають не етнокультурні, а соціально-економічні мотиви навіть у випадку виїзду за репатріаційними програмами мігрантів-юдеїв. Серед юдеїв, які планували емігрувати з України, протягом 1990-х років частка економічно вмотивованих зросла з 52% в 1989 році до 59% в 2006, тоді як тих, хто керувався етнокультурними мотивами, зменшилася з 31% в 1990 до 21% в 2006 році (Шульга, 2001, с. 72).

Як результат, міграція 1990-х років вперше включає все більше мігрантів, які не є юдеями за юдейським релігійним законом, але які прибули згідно з поправкою 1970 року до Закону «про повернення», створивши нову категорію «нерелігійних олім», або «світських юдеїв» («олім» – на івриті «юдейські реіммігранти»), які з 1995 року в офіційній статистиці отримують позначення «інші», щоб відрізнити їх від етнічних юдеїв за юдейським релігійним законом і від корінного неюдейського населення мусульман (Raijman, 2020).

Згідно з даними Центрального бюро статистики Ізраїлю, у період з 1995 до 2019 року частка «інших» зросла з 1,5% від загальної кількості населення в 1995 році до 4,6% в 2018 році, зменшивши частку юдеїв з 80,6% до 74,5% (Immigration to Israel 1948-2017; Raijman, 2020).

Світських українських юдеїв, які прибувають за репатріаційними програмами відповідно до поправки Закону «про повернення», держава заохочує прийняти юдаїзм. Проте лише 5% мігрантів з усього колишнього Радянського Союзу прийняли юдаїзм станом на 2017 рік (Raijman, 2020).

Також на початку 1990 років в Ізраїлі з'являється нова категорія мігрантів неюдейського походження – трудові мігранти-неюдеї. З метою замінити значну кількість місцевих робітників мусульман на території Ізраїлю, мігранти-неюдеї і немусульмани були офіційно запрошені на «тимчасові роботи» в трьох основних економічних галузях: сільське господарство, будівництво та домашній догляд і ста-

новили близько 30% від щорічної квоти всіх мігрантів (Raїjman at al., 2016, с. 3-6).

Однак офіційні дані не відображають реальної кількості трудових мігрантів в Ізраїлі. Багато трудових мігрантів, які прибувають із дозволом на роботу, залишають своїх законних роботодавців і працюють без дозволу або не від'їжджають з країни після закінчення контракту, таким чином нелегально продовжують проживати в Ізраїлі. За оцінками експертів, у секторі домашнього догляду нелегально працюють близько 17% мігрантів-неюдеїв, 7% – у сільському господарстві та 5% – на будівництві (Kav LaOved, 2020).

У випадку українських трудових мігрантів-неюдеїв, близько 10% в'їжджають в країну за туристичною візою до 2011 року та без візи з початку запровадження безвізового режиму між Україною та Ізраїлем 9 лютого 2011 року, що забороняє їм працювати та продовжувати перебування довше зазначеного туристичного терміну (Immigration to Israel, 2020).

Станом на 2019 рік понад 50% мігрантів з України до Ізраїлю були неюдеями, юдеями – лише 16% (в порівнянні з 57% мігрантів-юдеїв у 1995 р., 30% – у 1999 р., 16,6 % – у 2004 р.) (Малиновська, 2018, с. 364; Immigration to Israel, 2020).

Внаслідок російської збройної агресії, яка спустошила східну частину України у 2014 році та повномасштабне військове вторгнення 24 лютого 2022 року, Ізраїлю стикається з новою хвилею мігрантів-неюдеїв з України, а саме – біженців. У 2014 році понад 5,000 українських мігрантів переважно зі сходу України переїхали до Ізраїлю в пошуках притулку. Ця хвиля міграції склала двохсотвідсоткове збільшення мігрантів з України порівняно з кількістю українських мігрантів в Ізраїлі за 2013 рік (Rosen, 2022; Immigration to Israel, 2016, с. 3).

Отже, на сьогодні в Ізраїлі налічується дві категорії українських мігрантів:

1. Українські мігранти-юдеї, до яких належать: українські етнічні мігранти-юдеї згідно юдейського релігійного закону та українські «інші» світські мігранти-юдеї, які прибувають під егідою поправки до Закону «про повернення» 1970 року;

2. Українські мігранти-неюдеї, а саме: українські трудові мігранти-неюдеї; напівлегальні українські мігранти-неюдеї, які прибувають до

країни як туристи і залишаються працювати нелегально на тривалий термін перебування; та українські мігранти-неюдеї шукачі притулку.

Міграційна політика щодо перерахованих категорій мігрантів з України в Ізраїлі варіюється та змінюється протягом тривалого періоду часу. Міністерство абсорбції – державний орган, що займається розробкою програм адаптації мігрантів до прибуваючого населення, визначає дві основні міграційні політики щодо мігрантів з України в Ізраїлі:

- Політика асиміляції по відношенню до категорії українських етнічних мігрантів-юдеїв, а також їхніх неюдейських членів родин, сімей та нащадків;

- Політика диференційного включення по відношенню до українських мігрантів-неюдеїв: трудових мігрантів, напівлегальних мігрантів-неюдеїв та дітей-неюдеїв, народжених на території Ізраїлю;

- Політика сегрегації (або повного виключення) по відношенню до біженців-неюдеїв.

Розглянемо державні акти, програми та заходи щодо адаптації мігрантів з України в Ізраїлі з моменту становлення незалежної України в рамках цих трьох векторів міграційної політики Ізраїлю.

Міграційна політика асиміляції українських мігрантів-юдеїв. З моменту утворення держави Ізраїль, її уряд проголошує та впроваджує міграційну політику асиміляції для мігрантів-юдеїв з усіх країн світу. Це стало поштовхом для затвердження трьох основних державних програм, направлених на адаптацію мігрантів-юдеїв: програма адаптації через абсорбційні центри, програма «прямої абсорбції» та програма «кошику абсорбції», що відзначаються наявністю державних пільг та привілеїв, як-от державної фінансової допомоги, забезпечення мігрантів-юдеїв безкоштовним навчанням, пільговим або безоплатним соціальним житлом (Segal, 2009, с. 378-379).

В рамках програми адаптації через «абсорбційні центри» держава забезпечує українських мігрантів-юдеїв безкоштовним соціальним житлом, безкоштовним навчанням або підвищенням кваліфікації, з подальшим працевлаштуванням, доступом до участі в політичному житті країни, автоматичним наданням громадянства. Обов'язковою вимогою для українських мігрантів-юдеїв є проходження програми

культурної адаптації в спеціалізованих культурних центрах «ульпан», основою яких є вивчення івриту та знайомство з культурно-побутовими практиками юдейської спільноти (Keren, 2022).

До «абсорбційних центрів» належать громадські комуни – «кібуци» («кібуц» – на івриті «громада»), де українські мігранти-юдеї та українські світські юдеї можуть безкоштовно жити і працювати на засадах суспільного договору. Сукупний дохід, отриманий громадою та її членами, потрапляє в загальний фонд громади та розподіляється рівномірно між її членами, заснованого на егалітарних принципах «спільного блага», що дає матеріальну та соціальну підтримку українським мігрантам-юдеям з перших днів свого перебування в країні (Keren, 2022).

Перші кібуци на території сучасного Ізраїлю являли собою добровільно об'єднані спільноти, що сповідували принципи соціалізму та сіонізму (юдейського національного руху за створення юдейської держави). Традиційно кібуци базувалися на сільському господарстві, однак сьогодні сільське господарство частково витіснене промисловими та високотехнологічними галузями економіки (Goldenberg, 1972, с. 227). Станом на 2022 рік в Ізраїлі нараховується більше 270 кібуців з населенням більше 130 000 людей, на які припадає близько 10% промислового виробництва Ізраїлю, і 40% загального сільськогосподарського виробництва Ізраїлю. За релігійною приналежністю близько 250 кібуців є нерелігійними громадами, і лише 16 – релігійними (Keren, 2022).

В період масової міграції з колишнього Радянського Союзу з 1990 по 1995 роки Ізраїль започатковує програму адаптації світських та релігійних мігрантів-юдеїв: програму «прямої абсорбції». Відповідно до цієї програми, передбачається забезпечення мігрантів-юдеїв з України безкоштовним соціальним житлом або пільговими кредитами на іпотеку, безкоштовним професійним навчанням та разовою фінансовою допомогою з боку держави в розмірі до 10 тисяч доларів США (залежно від кількості членів сім'ї), в той час як організацією процесу адаптації до приймаючого суспільства має займатись або сам мігрант, або його родичі чи знайомі, які вже проживають в Ізраїлі.

Проте в кінці 1990-х років уряд Ізраїлю виступає за зменшення пільг для світських

мігрантів-юдеїв на користь ринкової конкуренції. Провідні економісти виступили проти цього кроку через складність прийому і адаптації такої великої кількості мігрантів, особливо тієї, що має високі показники людського капіталу і низкі показники культурної приналежності до юдаїзму. Деякі з них виступали за вибіркові пільги в галузі професійного навчання та робочої мобільності. Ідеологія вільного ринку була реалізована за допомогою механізму «кошика абсорбції», як пакета послуг, пільг і прав, якими мігранти-юдеї можуть користуватись за своїм власним бажанням (Spivak, 1991, с. 325-326).

Світські мігранти-юдеї, що прибули з України в 1990-х роках, отримували «кошик абсорбції» у вигляді готівки та послуг і мали змогу обирати між різними стратегіями адаптації за підтримки держави. «Кошик абсорбції» включав одноразову грошову допомогу у розмірі приблизно 10 тисяч доларів США, житлові субсидії, мовні курси, програми перепідготовки, звільнення від податків та безкоштовну академічну освіту. Мігранти-юдеї могли вибирати, де жити, чи купувати квартиру, чи орендувати її, коли і де знайти себе на ринку праці (Semyonov et al., 2012, с. 161).

Отже, проголошена міграційна політика асиміляції щодо мігрантів-юдеїв перш за все спрямована на заохочення етнічної міграції до ізраїльської держави. Урядові репатріаційні програми надають значну соціальну та економічну підтримку спільноті мігрантів-юдеїв з метою успішної інтеграції в ізраїльське суспільство тих мігрантів, які прибувають відповідно до Закону «про повернення» та поправки до Закону 1970 року.

Міграційна політика щодо українських мігрантів-неюдеїв. Міграційна політика по відношенню до українських мігрантів-неюдеїв істотно відрізняється від асиміляційної політики українських мігрантів-юдеїв та має два вектори: «диференційного включення» та «сегрегації».

Міграційна політика «диференційного включення» передбачає наявність обмежувальних заходів щодо обсягів міграційних потоків певних категорій мігрантів, можливості бути включеними до обмежених сфер суспільного життя, як-от до ринку праці та інституту освіти, за етнічними, класовими та іншими ознаками (Rudiger, 2003, с. 8). Політика диференцій-

ного включення Ізраїлю стосується наступних категорій українських мігрантів-неюдеїв: українських трудових мігрантів; українських напівлегальних мігрантів, що прибули в країну за туристичною візою без дозволу на роботу, але працюють в Ізраїлі; членів сімей трудових та напівлегальних мігрантів-неюдеїв, а також дітей, що були народжені під час перебування українських мігрантів-неюдеїв на території Ізраїлю.

Трудова міграція українських мігрантів-неюдеїв є найбільшою за кількістю в'їзду українських мігрантів-неюдеїв на територію Ізраїлю. Цей тип міграції базується на контрактній основі максимального строку на 1 рік, з правом подовження контракту, але без прав на постійне проживання поза визначеним контрактним строком, отримання громадянства, возз'єднання сім'ї на час перебування в Ізраїлі навіть в межах контрактного терміну, чи в'їзду до Ізраїлю разом зі своїм подружжям або будь-якими іншими родичами першого ступеня. Щоб запобігти подовженню проживання на території Ізраїлю, уряд не дозволяє іноземним трудовим мігрантам-неюдеям працювати в країні більше 5 років, за виключенням трудових мігрантів-неюдеїв у сфері догляду за літніми людьми (Ellman, 2003, с. 12-14, Zchut, 2021; Raijman et al., 2012, с. 19-21).

Держава не дозволяє подовження перебування на території Ізраїлю без чинного чи подовженого дозволу на роботу, навіть якщо мігрант вирішить звільнитись з поточної роботи на шукати іншу. Одним з основних результатів такої системи є те, що легально найняті українські трудові мігранти, які бажають залишити своїх роботодавців, автоматично стають «нелегальними» (Ellman, 2003, с. 14; Zchut, 2021; Foreign workers statistics, 2022).

Трудові мігранти не мають право на медичне обслуговування в державних клініках Kupat Holim Meuchedet, оскільки не є резидентами країни. Їхні дозволи на роботу дають їм право лише до обмежених державних медичних послуг. Міністерство охорони здоров'я має право індивідуально розширювати коло медичних послуг для трудових мігрантів, однак, за результатами емпіричних досліджень Міжнародної федерації прав людини, де-факто спрощує цю інформацію (Ellman, 2003, с. 31).

Лише після інтенсивного лобіювання лікарів за права людини в Ізраїлі та інших неурядових організацій, деякі медичні послуги стали доступними для трудових мігрантів та їх дітей в державних клініках Kupat Holim Meuchedet (Ellman, 2003, с. 31; Raijman et al., 2012, с. 20-21).

Другий вектор державної міграційної політики щодо українських мігрантів-неюдеїв стосується *міграційної політики «сегрегації», або «повного виключення»*, та проводиться по відношенню до українських біженців-неюдеїв. Цей вектор міграційної політики передбачає проведення заходів «закритих кордонів» та сегрегації за етнічними, расовими та іншими ознаками. За таких умов країна-реципієнт обмежує права мігрантів, створює перешкоди для їхнього доступу у різні сфери соціокультурного життя, включаючи медичне обслуговування та ринок праці (Ровенчак, 2015, с. 149).

Правовою основою, на якій Ізраїль визначає свою політику щодо біженців з України, починаючи з 2014 року та 24 лютого 2022 року, є закон Про боротьбу з нелегальною міграцією 1954 року, що є чинним до сьогодні (Law for Prevention, 1954; Kav LaOved Policy Brief, 2022).

Відповідно до цього закону, будь-яка особа, яка в'їжджає на територію Ізраїлю нелегально, включаючи біженців-неюдеїв з країн з безвізовим режимом (як Україна) або за туристичною візою, визначається як «нелегальний мігрант» та може бути затриманий терміном до 60 днів, відповідно до пункту «про відмову у співпраці», якщо їхнє громадянство оскаржується Міністерством внутрішніх справ або через їхнє небажання чи неможливість повернутись до країни походження (Law for Prevention, 1954; Detention of Asylum Seekers, 2022, с. 9-11).

Затримання переглядається «Трибуналом з перегляду міграційних затримань» протягом 96 годин, а потім кожні 30 днів. Утримання під вартою понад 60-денний термін дозволяється, якщо звільнення може завдати шкоди громадському здоров'ю, порядку чи безпеці держави, або якщо затриманий не співпрацює з процедурою депортації з країни (Raijman, 2020; Detention of Asylum Seekers, с. 9-11).

Період утримання під вартою спочатку мав термін трирічного ув'язнення, пізніше був скорочений до одного року ув'язнення, та зрештою ці терміни утримання шукачів притулку були

визнані неконституційними та скасовані Верховним судом Ізраїлю 2013 року. Відтоді термін тримання під вартою було скорочено до нинішнього – двох місяців на таких підставах, як не подовження візи вчасно або порушення географічних кордонів. Закон дозволяє дострокове умовне звільнення шукача притулку на обмежених підставах, таких як стан здоров'я, особливі гуманітарні причини або якщо затриманий є дитиною без супроводу (Law for Prevention, 1954; Detention of Asylum Seekers, 2022, с. 9).

У 2012, 2013 та 2014 роках уряд намагався внести декілька поправок до Закону, які дозволили б державі утримувати біженців-неюдеїв під адміністративним арештом без суду чи навіть обвинувачення. Однак Верховний суд Ізраїлю скасував ці поправки «через порушення конституційних прав на свободу та людську гідність, на які має право кожна особа згідно із ізраїльським законодавством» (Raijman, 2020).

На рівні захисту здоров'я, шукачам притулку відмовляють у державному медичному обслуговуванні, за винятком невідкладної допомоги. Вони не мають права працювати в Ізраїлі. Тим не менш, не існує заходів проти роботодавців, що наймають біженців на роботу. Тому де-факто багато нелегалізованих біженців-неюдеїв працюють в Ізраїлі в готелях, ресторанах, та приватних домогосподарствах до того моменту, доки не будуть заарештовані чи депортовані. Більше того, роботодавці зобов'язані відраховувати 36% від заробітної плати біженців-неюдеїв та вносити їх на окремий рахунок. Ці кошти виплачуються лише після виїзду біженця з Ізраїлю, що фактично зменшує дохід біженців та ще більше погіршує їхній ненадійний статус в ізраїльському суспільстві (Raijman, 2020).

Незважаючи на те, що Ізраїль підписав Конвенцію про статус біженців 1951 року та Протокол 1967 року, а також є членом Виконавчого комітету Верховного комісаріату ООН у справах біженців (УВКБ ООН), де-факто держава не готова до надання притулку біженцям-неюдеям на території своєї країни.

Оскільки перспективи регулярного оформлення їхнього статусу безрезультатні, відбулося різке зниження кількості біженців, які проживають в країні: з 52 961 у 2013 році до 33 627 на кінець 2018 року. Приблизно 12 700 шукачів притулку виїхали за програмою добровільної депортації в 2015 році та багато інших отри-

мали офіційний статус біженця в таких країнах, як Канада, Швеція, Нідерланди та Сполучені Штати (Immigration to Israel, 2018).

В 2018 році була розпочата кампанія примусової депортації біженців-неюдеїв, яку не підтримало громадянське суспільство. У відповідь на громадське обурення прем'єр-міністр Біньямін Нетаньяху оголосив про досягнення угоди з Управлінням Верховного комісаріату Організації Об'єднаних Націй у справах біженців (УВКБ ООН), згідно з якою, Організація Об'єднаних Націй погодилася переселити 16,250 біженців-неюдеїв з Ізраїлю до інших країн. В обмін на це решті біженцям-неюдеям буде дозволено залишитися в Ізраїлі з дозволом на роботу. Однак через негативну реакцію правого уряду, Б. Нетаньяху змушений був скасувати угоду з ООН і відтак залишити питання біженців-неюдеїв в Ізраїлі невирішеним (Raijman, 2020).

21 лютого 2022 року Росія офіційно визнала дві самопроголошені держави Донецьку та Луганську Народні Республіки та ввела на ці території свої війська. Через три дні було розпочато повномасштабне військове вторгнення Росії в Україну і відразу тисячі українських біженців почали шукати притулку в різних країнах світу, в тому числі і в Ізраїлі. Проте сучасний уряд Ізраїлю на чолі з прем'єр-міністром Яір Лапідом офіційно заявив, що буде продовжувати політику виключення щодо біженців-неюдеїв будь-якої національності, подібно до його позиції щодо біженців-неюдеїв із Сирії, Судану, Еритреї та будь-яких інших країн, охоплених війнами (Rosen, 2022; Rubin, 2022).

В серпні 2022 року 24 тисячі українських біженців прибули до Ізраїлю, третина з яких (близько 8000) є біженці-юдеї, інші дві третіх (близько 16,000) – українські біженці-неюдеї (Цензор.Нет, 2022; Rubin, 2022). Ізраїль тимчасово дозволив українським біженцям-неюдеям, а також чотирьом тисячам українцям-неюдеям, які вже перебували на території Ізраїлю за туристичними візами або нелегально до моменту повномасштабного вторгнення Росії на територію України 24 лютого 2022 року, але лише за двох умов. По-перше, українські біженці-неюдеї можуть залишитись в Ізраїлі до кінця війни Росії з Україною, якщо у них є родичі чи знайомі в Ізраїлі, котрі можуть їх прийняти; та по-друге, якщо вони не будуть пра-

цювати в Ізраїлі, оскільки станом на 4 вересня 2022 року уряд Ізраїлю не планує надавати дозволи на роботу українським біженцям-неюдеям (Kav LaOved Policy Brief, 2022; Pliushch, 2023, с. 610).

Міністр внутрішніх справ, Аелет Шакед, відповідальна за міграційну політику країни щодо біженців, підкреслила сталу позицію Ізраїлю щодо біженців з будь-яких країн, включаючи біженців-неюдеїв Україну. За словами пані Шакед в березні 2022 року, «наплив українських біженців-неюдеїв може поставити під загрозу статус Ізраїлю як країни з етнонаціональною юдейською більшістю» (Gross, 2022).

Станом на травень 2022 року уряд Ізраїлю обмежив квоту на кількість українських біженців-неюдеїв, яких країна може прийняти – до 5,000 осіб; та дозволив в'їзд в Ізраїль необмеженій кількості українських біженців до припинення військових дій, за умови наявності в них родичів, друзів чи знайомих в Ізраїлі, які візьмуть на себе відповідальність за їх перебування в Ізраїлі без дозволу на роботу; та прийняв законопроект щодо готовності Ізраїлю прийняти 100,000 українських біженців-юдеїв, які мають право на громадянство Ізраїлю відповідно до Закону «про повернення» (Rubin, 2022).

Наступний вектор державної міграційної політики Ізраїлю щодо українських мігрантів-неюдеїв стосується депортації нелегальних трудових мігрантів, біженців та їх дітей і здійснюється владою Ізраїлю з кінця 1996 року кожні 5-10 років (Raijman et al., 2016, с. 8).

Загальна мета, поставлена міністерством праці, полягає в тому, щоб зменшити частку трудових мігрантів-неюдеїв з 10% ізраїльської робочої сили до 1%. Політика депортації спричинила порушення основних прав людини, оскільки багато мігрантів були депортовані, коли вони намагалися вимагати своїх прав у своїх роботодавців або в Інституті соціального страхування; сотні трималися під вартою протягом тривалого часу в суворох умовах і без судових слідств (Raijman et al., 2016, с. 8-9).

У 2003 році уряд Ізраїлю розпочав кампанію «Добровільної депортації», покликану заохотити мігрантів без документів добровільно покинути країну. Політика добровільної депортації мала подвійну мету: по-перше, зменшити кількість нелегальних мігрантів-

неюдеїв; по-друге, уникнути створення неюдейських сімей і «другого покоління» мігрантів-неюдеїв та біженців-неюдеїв. Однак замість зменшення кількості сімей мігрантів реалізація цієї політики отримала зворотний ефект. Після масової депортації одного з членів сім'ї, як правило, чоловіків, це призвело до підвищеної кількості нелегальних мігрантів жінок та дітей (Rozenholc, 2011, с. 16-17).

Окрім дорослих мігрантів-неюдеїв, міграційна політика диференційного виключення стосується дітей мігрантів-неюдеїв, народжених в Ізраїлі від батьків, які не є громадянами Ізраїлю чи не мають права на отримання правового статусу перебування в Ізраїлі. В Ізраїлі не існує офіційного реєстру народжень дітей трудових мігрантів, окрім релігійних установ. З цієї причини кожні кілька десятиліть в Ізраїлі виникає проблема з цілими поколіннями підлітків, які народилися та соціалізувались в ізраїльських дитсадках та школах, але не мають легального статусу. Ця проблема стала причиною кількох урядових рішень про надання цим дітям статусу «іноземних трудових мігрантів» (Raijman, 2020; Ellman, 2003, с. 31).

Влітку 2005 року Ізраїль прийняв одноразовий регламент, про надання статусу проживання дітям іноземців за певних умов. Критерії були досить обмежувальні, і їх виконали лише кілька сотень дітей нелегальних мігрантів-неюдеїв. Щоб мати право на участь, діти повинні були народитися в Ізраїлі від батьків, які в'їхали в країну легально, навіть за туристичними візами. На момент прийняття постанови (липень 2005 року) їм також мало бути шість років і більше. Щоб отримати дозвіл, діти також повинні були говорити на івриті. Враховуючи всі умови, лише 600 з 3200 дітей по всій країні отримали дозвіл на проживання. Їхні брати і сестри (близько 300) також отримали дозвіл на проживання за статусом іноземних трудових мігрантів. Згідно постанови, у віці двадцяти одного року ці діти зможуть або повернутись на батьківщину своїх батьків, або отримати ізраїльське громадянство за умови, якщо виконають військовий обов'язок (Rozenholc, 2011, с. 17-18).

Окрему увагу дослідники взаємозалежності міграційної політики та адаптації мігрантів звертають на те, що міграційна політика стосується не лише державних законодавчих

ініціатив, але через засоби масової інформації впливає на громадську думку та ставлення громадськості до певних категорій мігрантів в країні-реципієнті, та, відповідно, впливає на перспективи взаємодії мігрантів з місцевим населенням.

Згідно досліджень рейтингу MIREX, Ізраїль не заохочує громадськість сприймати мігрантів-неюдеїв як собі рівних чи потенційних громадян, але як «чужих» іноземців та підлеглих (MIREX, 2020).

На початку 1990-х років соціологічні опитування серед приймаючого населення показували готовність місцевих жителів Ізраїлю знизити свій рівень життя заради адаптації та інтеграції новоприбулих мігрантів. Так за результатами опитувань у 1990 році, лише 4% місцевих громадян були проти того, щоб жити в одній будівлі з новими пострадянськими нерелігійним мігрантами. У бідних районах поблизу великих міст місцеве населення виявляло доброзичливість до нових мігрантів, які оселилися в їхніх районах і співпрацювали з ними. Для допомоги новим світським мігрантам-юдеям були створені добровільні юдейські асоціації, і багато існуючих юдейських асоціацій перевизначили свою роль на користь світських мігрантів-юдеїв (Leshem, 2017, с. 320-322; Horowitz, 2005, с. 122).

До кінця 1991 року, лише через два роки після початку міграційної хвилі світських мігрантів-юдеїв та мігрантів-неюдеїв, показники сприятливого ставлення місцевого населення по відношенню до світських мігрантів-юдеїв почали знижуватись. У дослідженні 1991 року було виявлено, що місцеві громадяни сприймали світських мігрантів-юдеїв та мігрантів-неюдеїв як «соціальну проблему». Дослідники також виявили, що місцеве населення сформулоало щодо них ряд негативних стереотипів (Horowitz, 2005, с. 122).

У опитуванні, проведеному в 1994 році, 25% ізраїльтян висловили неприйняття жити з новими пострадянськими мігрантами. Діти та підлітки також виявляли гостру нетерпимість до пострадянських мігрантів. Основним аргументом негативного ставлення було те, що мігранти з пострадянського простору не інтегруються відповідно до «норм і цінностей ізраїльського суспільства» (Horowitz, 2005, с. 123).

У дослідженні, проведеному у 1999 році, громадян Ізраїлю запитували про внесок пострадянських мігрантів в ізраїльське суспільство у сфері культури, економіки, безпеки та науки. Від 40% до 75% відповіли, що вони зробили позитивний внесок в цілому: найменший позитивний вплив спостерігався у сфері безпеки, а найбільш позитивний – у науці. Більше половини побачили позитивний вплив на економіку та культуру (Horowitz, 2005, с. 123).

У дослідженні, проведеному в 2000 році ізраїльськими соціологами, було виявлено, що ставлення місцевого населення до мігрантів залежить від етнічної приналежності та рівня освіти респондентів, а саме: найбільш позитивне ставлення до світських мігрантів-юдеїв та мігрантів-неюдеїв мали освічені світські юдеї з високим рівнем доходів. Менш освічені релігійні юдеї з низьким рівнем доходів були налаштовані найменш прихильно (Lissitsa et al., 2002, с. 204; Horowitz, 2005, с. 123).

Згідно ізраїльської соціологині Тамар Горовіц, за останні декілька років маятник громадської думки повернувся до більш позитивного ставлення до світських мігрантів-юдеїв та мігрантів-неюдеїв, що перш за все пояснюється тим, що ізраїльське суспільство стало більш ідеологічно багатокультурним за останні 30 років безперервної міграції в Ізраїль (Horowitz, 2005, с.123).

Однак згідно аналізу релевантних сучасних емпіричних досліджень 2022 року, встановлена залежність між рівнем толерантності до мігрантів-неюдеїв місцевих громадян Ізраїлю та їх етнічної і релігійної приналежності.

Станом на березень 2022 року, згідно результатів опитування, проведеного Ізраїльським інститутом демократії, 44% ізраїльтян висловили свою думку про те, що Ізраїль повинен приймати українських біженців незалежно від їхньої релігії та етнічної приналежності, однак ці показники мають релігійно-етнічну забарвленість (Israel Democracy Institute, 2022, с. 5).

Так, лише 6% релігійних ізраїльтян-юдеїв погодилися із твердженням, що «Ізраїль має прийняти стільки українських біженців, скільки бажають в'їхати, незалежно від того, юдеї вони чи ні». З тих, хто назвав себе помірно-релігійним або світськими юдеями, 35% погодилися з твердженням. Тоді як більше 60% світських ізраїльтян підтримали необмежений в'їзд

усіх українських біженців (Israel Democracy Institute, 2022, с. 5; Hermann et al., 2022).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, аналіз теоретичних та емпіричних розвідок щодо міграційної політики Ізраїлю по відношенню до сучасних українських мігрантів дозволяє зробити ряд висновків. По-перше, міграційна політика Ізраїлю є диференційованою та включає в себе елементи декількох моделей міграційних політик одночасно. По-друге, за державними програмами та законодавчими актами або їх відсутністю, диференційовану модель міграційної політики Ізраїлю можна поділити на три вектори: політика асиміляції по відношенню до українських мігрантів-юдеїв, політика диференційного включення по відношенню до українських мігрантів-неюдеїв, а також політика сегрегації або повного виключення по відношенню до українських біженців-неюдеїв.

Етнонаціональний устрій ізраїльської держави заохочує міграцію українських юдеїв та надає значну державну підтримку українській юдейській спільноті і водночас ускладнює, майже унеможлиблює вірогідність успішного поселення та повноцінної інтеграції в ізраїльське суспільство українських мігрантів-неюдеїв.

Мігранти-юдеї мають право на автоматичне отримання громадянства після прибуття до країни, а також мають доступ до спеціальних програм адаптації, включаючи фінансову допомогу протягом першого року перебування в Ізраїлі, безкоштовні мовні курси іврити в державних центрах «ульпан», позики на купівлю нерухомості, гранти для студентів, допомога в пошуку роботи, підвищення кваліфікації, та податкова підтримка роботодавців, які наймають мігрантів-юдеїв.

Щодо мігрантів-неюдеїв, на яких не поширюється поправка до Закону «про повернення»,

міграційний режим Ізраїлю є надзвичайно обмеженим та виражається через два вектори міграційної політики: політику диференційного включення та політику сегрегації. Міграційна політика диференційного включення проводиться по відношенню до українських трудових мігрантів-неюдеїв та характеризується відкритим доступом до легалізованого ринку праці, однак жорсткими обмеженнями на право возз'єднання сімей та відмовою в наданні статусу довгострокового проживання на території Ізраїлю. Міграційна політика сегрегації проводиться по відношенню до українських та інших біженців-неюдеїв на території Ізраїлю та характеризується відсутністю законодавства чи цілеспрямованих державних програм підтримки шукачів притулку, а також наявністю регулярних депотраційних заходів по відношенню до біженців та напів-легальних мігрантів.

Загалом, міграційна політика по відношенню до мігрантів-неюдеїв здійснюється в основному шляхом прийняття державних рішень «включення» щодо кількості дозволів на роботу трудових мігрантів-неюдеїв, квоти на в'їзд українським біженцям-неюдеям, що мають соціальний капітал у формі родинних та дружніх зв'язків; державних «сегрегаційних» рішень щодо нев'їзду українських біженців-неюдеїв, котрі не мають родинних чи дружніх зв'язків в Ізраїлі; законодавчих постанов щодо періодичної депортації мігрантів- та біженців-неюдеїв без документів, а також дітей, що народились в Ізраїлі у мігрантів-неюдеїв під час їх проживання в країні. Відтак предметним полем подальших соціологічних досліджень може стати питання шляхів подолання проблем відсутності правового статусу та соціального захисту українських мігрантів-неюдеїв в Ізраїлі заради їх успішної адаптації до умов приймаючого середовища.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Малиновська О. А. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії: монографія. Київ: Національний інститут стратегічних досліджень. 2018. С. 472. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Malynovska_Olena/Mihratsiina_polityka_hlobalnyi_kontekst_ta_ukrainski_realii.pdf?
2. Плющ В. Особливості міграційної політики Ізраїлю щодо мігрантів з України. XIII Міжнародна науково-практична конференція “Scientific research in the XXI century”. Scientific Collection InterConf. Оттава. 2022. № 135. С. 159–166. URL: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/issue/view/6-8.12.2022/145>.
3. Ровенчак О., Володько В. Міжнародна міграція: теорія і практика. Монографія. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка. 2015. С. 412.

4. Шульга М., Паніна Н., Головаха Є., Зісельс Й. Еміграція євреїв у контексті загальної міграційної ситуації в Україні. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2001. № 2. С. 64–89. URL: <http://stmm.in.ua/archive/rus/2001-2/6.pdf>.
5. Цензор.Нет. 3 лютого до Ізраїлю прибуло понад 20 тисяч українських біженців. Новини за кордоном. Ізраїль. Посол Бродський. 21 серпня 2022. URL: <https://censor.net/ua/n3362161>.
6. Detention of Asylum Seekers in Israel. The United Nations Refugee Agency. Israel. 2022. URL: <https://www.unhcr.org/il/en>.
7. Ellman M., Laacher S. Migrant Workers in Israel – A Contemporary Form of Slavery. Report from a joint mission to Israel investigating the situation of migrant workers. International Federation for Human Rights. Euro-Mediterranean Human Rights Network. 2003. P. 51.
8. Foreign workers statistics in Israel. Population and Immigration Authority. Policy and Strategy Planning Division. Edition № 2022/1. April 2022. URL: https://www.gov.il/BlobFolder/generalpage/foreign_workers_stats/. [In Hebrew]
9. Goldenberg, S., Wekerle, G. R. From Utopia to Total Institution in a Single Generation: The Kibbutz and the Bruderhof. *International Review of Modern Sociology*. 1972. № 2(2). P. 224–232. URL: <http://www.jstor.org/stable/41420450>.
10. Gross J. A. New poll finds Israelis split on Ukrainian refugees based on religiosity, politics. *The Times of Israel*. 25 March 2022. URL: <https://www.timesofisrael.com/new-poll-finds-israelis-split-on-ukrainian-refugees-based-on-religiosity-politics/>.
11. Hermann T., Anabi O., Kaplan Y., Orly Sapozhnikova I. 60% of Israelis Back the Government's Policy on the Russia-Ukraine Conflict – Special Survey. Press Release. Israel Democracy Institute. 25 March 2022. URL: <https://en.idi.org.il/articles/38624>.
12. Horowitz T. The Integration of Immigrants from the Former Soviet Union. *Israel Affairs*. 2005. № 11(1). P. 117–136.
13. Immigration and Naturalization in Israel. Latest Population statistics for Israel. Jewish Virtual Library. 2022. URL: <https://www.jewishvirtuallibrary.org/latest-population-statistics-for-israel>.
14. Immigration to Israel 2015. Immigrants by period of migration, country of birth and last country of residence. Central Bureau of Statistics. 2016. URL: <https://www.cbs.gov.il/en>.
15. Immigration to Israel 1948-2017. Immigrants by period of migration, country of birth and last country of residence. Central Bureau of Statistics. 2018. URL: https://www.cbs.gov.il/he/publications/doclib/2018/4.%20shnatonimmigration/st04_04.pdf.
16. Immigration to Israel 2020. Central Bureau of Statistics. 2021. URL: <https://www.cbs.gov.il/en>.
17. Israel Democracy Institute. Survey on the Conflict Between Russia and Ukraine. March 2022. URL: <https://en.idi.org.il/media/17649/final-survey-on-the-conflict-between-russia-and-ukraine-march-2022-data.pdf>.
18. Kav LaOved Policy Brief. New Regulations for the Employment of Asylum-Seekers in Israel. Workers Hotline. 2022. URL: <https://www.kavlaoved.org.il/en/new-regulations-for-the-employment-of-asylum-seekers-in-israel-kav-laoved-policy-brief/>.
19. Kav LaOved Workers Hotline. Israeli nonprofit organization. 2020. URL: <https://www.kavlaoved.org.il/en/>.
20. Keren Hayesod. What Exactly is a Kibbutz? The Jewish Agency for Israel. Keren Hayesod. United Israel Appeal. 2022. URL: <https://www.jewishagency.org/what-exactly-is-a-kibbutz/>.
21. Lav Y. The integration process in Israel. Österreichischer Integration Fond. 2009. P. 36
22. Law for Prevention of Infiltration. Crimes and Judging. Penal and criminal law. 1954. URL: https://www.nevo.co.il/law_html/law01/247_001.htm. [In Hebrew]
23. Law of Return. The Law of the State of Israel. The Knesset National Legislative Database. 1970. URL: <https://main.knesset.gov.il/Activity/Legislation/Laws/Pages/LawPrimary.aspx?t=lawlaws&st=lawlaws&lawitemid=2000587>.
24. Leshem Y., Shuval J. Immigration to Israel: Sociological Perspectives Studies of Israeli Society. Israel Sociological Society. Routledge. Google Books. 2017. Vol. 8. P. 719.
25. Lissitsa S., Peres Y., Ben-Rafael E. The Attitude of the Oldtimer to Immigrants from the CIS: The Prospect of Multiculturalism'. *The Jews of the Former Soviet Union in Israel and the Diaspora*. 2002. Vol. 20-21. P. 187–205 (in Hebrew).
26. MIPEX. Migrant Integration Policy Index. Israel. 2020. URL: <https://www.mipex.eu/israel>.
27. Pliushch V. Migration policies for Asylum seekers from Ukraine in Israel. *XX ISA World Congress of Sociology*. June 25-July 1, 2023. P. 610.
28. Rajjman R., Kemp A. The institutionalization of labor migration in Israel. *ARBOR Ciencia, Pensamiento y Cultura*. 2016. Vol. 192(777). № A289. P. 1-12. URL: https://www.researchgate.net/publication/303355086_The_institutionalization_of_labor_migration_in_Israel.
29. Rajjman R., Kushnirovich N. Labor migrant recruitment practices in Israel. Final report for the Emek Hefer Ruppim Academic Center and the Center for International Migration and Integration. 2012. P. 171.
30. Rajjman R. A Warm Welcome for Some: Israel Embraces Immigration of Jewish Diaspora, Sharply Restricts Labor Migrants and Asylum Seekers. Brussels: Migration Policy Institute Europe. 2020. URL: <https://www.migrationpolicy.org/article/israel-law-of-return-asylum-labor-migration>.

31. Rosen R., Bard M. Ukraine Virtual Jewish History Tour. Jewish virtual library. A Project of AICE. 2022. URL: <https://www.jewishvirtuallibrary.org/ukraine-virtual-jewish-history-tour>.
32. Rozenholc C. Foreign Workers, the Impact of a Non-Jewish Migration on Israeli Citizenship. Bulletin du Centre de recherche français à Jérusalem. 2011. URL: <http://journals.openedition.org/bcrfj/6398>.
33. Rubin S. As Ukrainians flee to Israel, a debate over who is allowed to stay. The Washington Post. Democracy Dies in Darkness. 19 April 2022. URL: <https://www.washingtonpost.com/world/2022/04/19/israel-ukraine-war-refugees-identity/>.
34. Rudiger A., Spenser S. Social Integration of Migrants and Ethnic Minorities. Policies to Combat Discrimination. The Economic and Social Aspects of Migration: Conference Jointly organised by The European Commission and the OECD. 2003. URL: www.oecd.org/dataoecd/15/4/15516956.pdf.
35. Sharon J. Non-Jewish olim? 59% of new immigrants don't meet strict religious rules. The Jerusalem Post. 3 January 2019. URL: <https://www.jpost.com/israel-news/non-jewish-olim-54-percent-of-new-immigrants-not-jewish-according-to-jewish-law-576121>.
36. Segal U. A., Doreen E., Nazneen S. M. (eds). Immigration Worldwide: Policies, Practices, and Trends. New York. Google Books. 2009. Oxford Academic.
37. Semyonov M., Gorodzeisky A. Israel: an Immigrant Society. In International Perspectives: Integration and Inclusion. McGill-Queen's University Press. *Queen's Policy Studies*. 2012. Vol. 164. P. 147-164.
38. Solano G., Huddleston T. Migrant integration policy index. MIPEX. 2020. URL: <https://www.mipex.eu/sites/default/files/downloads/pdf/files/a5/mipex-2020-book-a5.pdf>.
39. Spivak A. Panel Discussion: Government Intervention in Immigrant Absorption. *Economic Quarterly*. 1991. Vol. 149. P. 325-327.
40. Zchut K. Foreign workers' handbook 2021. The Foreign Workers' Employment Rights Commissioner. 2022. Retrieved from: https://www.gov.il/BlobFolder/generalpage/foreign_workers_rights_booklets/he/foreign_workers_handbook_2021_en.pdf.

REFERENCES:

1. Detention of Asylum Seekers in Israel. (2022). The United Nations Refugee Agency. Israel. Retrieved from: <https://www.unhcr.org/il/en>.
2. Ellman M., Laacher S. (2003). Migrant Workers in Israel – A Contemporary Form of Slavery. Report from a joint mission to Israel investigating the situation of migrant workers. International Federation for Human Rights. Euro-Mediterranean Human Rights Network. P. 51.
3. Foreign workers statistics in Israel. (2022). Population and Immigration Authority. Policy and Strategy Planning Division. Edition № 2022/1. April 2022. Retrieved from: https://www.gov.il/BlobFolder/generalpage/foreign_workers_stats/. [in Hebrew]
4. Goldenberg, S., Wekerle, G. R. (1972). From Utopia to Total Institution in a Single Generation: The Kibbutz and the Bruderhof. *International Review of Modern Sociology*. № 2(2). P. 224-232. Retrieved from: <http://www.jstor.org/stable/41420450>.
5. Gross J. A. (2022). New poll finds Israelis split on Ukrainian refugees based on religiosity, politics. The Times of Israel. 25 March 2022. Retrieved from: <https://www.timesofisrael.com/new-poll-finds-israelis-split-on-ukrainian-refugees-based-on-religiosity-politics/>.
6. Hermann T., Anabi O., Kaplan Y., Orly Sapozhnikova I. (2022). 60% of Israelis Back the Government's Policy on the Russia-Ukraine Conflict – Special Survey. Press Release. Israel Democracy Institute. 25 March 2022. Retrieved from: <https://en.idi.org.il/articles/38624>.
7. Horowitz T. (2005). The Integration of Immigrants from the Former Soviet Union. *Israel Affairs*. № 11(1). P. 117-136.
8. Immigration and Naturalization in Israel. (2022). Latest Population statistics for Israel. Jewish Virtual Library. Retrieved from: <https://www.jewishvirtuallibrary.org/latest-population-statistics-for-israel>.
9. Immigration to Israel 2015. (2016). Immigrants by period of migration, country of birth and last country of residence. Central Bureau of Statistics. Retrieved from: <https://www.cbs.gov.il/en>.
10. Immigration to Israel 1948-2017. (2018). Immigrants by period of migration, country of birth and last country of residence. Central Bureau of Statistics. Retrieved from: https://www.cbs.gov.il/he/publications/doclib/2018/4.%20shnatonimmigration/st04_04.pdf.
11. Immigration to Israel 2020. (2021). Central Bureau of Statistics. Retrieved from: <https://www.cbs.gov.il/en>.
12. Israel Democracy Institute. (2022). Survey on the Conflict Between Russia and Ukraine. March 2022. Retrieved from: <https://en.idi.org.il/media/17649/final-survey-on-the-conflict-between-russia-and-ukraine-march-2022-data.pdf>.
13. Kav LaOved Policy Brief. (2022). New Regulations for the Employment of Asylum-Seekers in Israel. Workers Hotline. Retrieved from: <https://www.kavlaoved.org/en/new-regulations-for-the-employment-of-asylum-seekers-in-israel-kav-laoved-policy-brief/>.

14. Kav LaOved Workers Hotline. (2020). Israeli nonprofit organization. Retrieved from: <https://www.kavlaoved.org.il/en/>.
15. Keren Hayesod. (2022). What Exactly is a Kibbutz? The Jewish Agency for Israel. Keren Hayesod. United Israel Appeal. Retrieved from: <https://www.jewishagency.org/what-exactly-is-a-kibbutz/>.
16. Lav Y. (2009). The integration process in Israel. Österreichischer Integration Fond. P. 36
17. Law for Prevention of Infiltration. (1954). Crimes and Judging. Penal and criminal law. Retrieved from: https://www.nevo.co.il/law_html/law01/247_001.htm. [In Hebrew]
18. Law of Return. (1970). The Law of the State of Israel. The Knesset National Legislative Database. Retrieved from: <https://main.knesset.gov.il/Activity/Legislation/Laws/Pages/LawPrimary.aspx?t=lawlaws&st=lawlaws&lawite mid=2000587>.
19. Leshem Y., Shuval J. (2017). Immigration to Israel: Sociological Perspectives Studies of Israeli Society. Israel Sociological Society. Routledge. Google Books. Vol. 8. P. 719.
20. Lissitsa S., Peres Y., Ben-Rafael E. (2002). The Attitude of the Oldtimer to Immigrants from the CIS: The Prospect of Multiculturalism?. *The Jews of the Former Soviet Union in Israel and the Diaspora*. Vol. 20-21. P. 187-205 [in Hebrew].
21. Malynovs'ka O. A. (2018). Mihratsiyna polityka: hlobal'nyy kontekst ta ukrayins'ki realiyi: monohrafiya. [Migration policy: global context and Ukrainian realities: monograph]. Kyiv: National Institute of Strategic Studies. P. 472. Retrieved from: https://shron1.chtyvo.org.ua/Malynovska_Olena/Mihratsiina_polityka_hlobalnyi_kontekst_ta_ukrainski_realii.pdf? [in Ukrainian]
22. MIPEX. (2020). Migrant Integration Policy Index. Israel. Retrieved from: <https://www.mipex.eu/israel>.
23. Pliushch V. (2022). Osoblyvosti mihratsiynoyi polityky Izrayilya shchodo mihrantiv z Ukrayiny. [Peculiarities of Israel's migration policy regarding migrants from Ukraine]. XIII International scientific and practical conference "Scientific research in the XXI century". Scientific Collection InterConf. Ottawa. No. 135. P. 159-166. Retrieved from: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/issue/view/6-8.12.2022/145>. [In Ukraine]
24. Pliushch V. (2023). Migration policies for Asylum seekers from Ukraine in Israel. *XX ISA World Congress of Sociology*. June 25-July 1. P. 610.
25. Raijman R., Kemp A. (2016). The institutionalization of labor migration in Israel. *ARBOR Ciencia, Pensamiento y Cultura*. Vol. 192(777). № A289. P. 1-12. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/303355086_The_institutionalization_of_labor_migration_in_Israel.
26. Raijman R., Kushnirovich N. (2012). Labor migrant recruitment practices in Israel. Final report for the Emek Hefer Ruppin Academic Center and the Center for International Migration and Integration. P. 171.
27. Raijman R. A (2020). Warm Welcome for Some: Israel Embraces Immigration of Jewish Diaspora, Sharply Restricts Labor Migrants and Asylum Seekers. Brussels: Migration Policy Institute Europe. Retrieved from: <https://www.migrationpolicy.org/article/israel-law-of-return-asylum-labor-migration>.
28. Rosen R., Bard M. (2022). Ukraine Virtual Jewish History Tour. Jewish virtual library. A Project of AICE. Retrieved from: <https://www.jewishvirtuallibrary.org/ukraine-virtual-jewish-history-tour>.
29. Rovenchak O., Volod'ko V. (2015). Mizhnarodna mihratsiya: teoriya i praktyka. Monohrafiya. [International migration: theory and practice. Monograph]. Lviv: Ivan Franko Lviv National University. P. 412. [in Ukrainian]
30. Rozenholc C. (2011). Foreign Workers, the Impact of a Non-Jewish Migration on Israeli Citizenship. Bulletin du Centre de recherche français à Jérusalem. Retrieved from: <http://journals.openedition.org/bcrfj/6398>.
31. Rubin S. (2022). As Ukrainians flee to Israel, a debate over who is allowed to stay. The Washington Post. Democracy Dies in Darkness. 19 April 2022. Retrieved from: <https://www.washingtonpost.com/world/2022/04/19/israel-ukraine-war-refugees-identity/>.
32. Rudiger A., Spenser S. (2003). Social Integration of Migrants and Ethnic Minorities. Policies to Combat Discrimination. The Economic and Social Aspects of Migration: Conference Jointly organised by The European Commission and the OECD. Retrieved from: www.oecd.org/dataoecd/15/4/15516956.pdf.
33. Sharon J. (2019). Non-Jewish olim? 59% of new immigrants don't meet strict religious rules. The Jerusalem Post. 3 January 2019. Retrieved from: <https://www.jpost.com/israel-news/non-jewish-olim-54-percent-of-new-immigrants-not-jewish-according-to-jewish-law-576121>.
34. Segal U. A., Doreen E., Nazneen S. M. (2009). Immigration Worldwide: Policies, Practices, and Trends. New York. Google Books. Oxford Academic.
35. Semyonov M., Gorodzeisky A. (2012). Israel: an Immigrant Society. In International Perspectives: Integration and Inclusion. McGill-Queen's University Press. *Queen's Policy Studies*. Vol. 164. P. 147-164.
36. Shul'ha M., Panina N., Holovakha YE., Zisel's Y. (2001). Emihratsiya yevreyiv u konteksti zahal'noyi mihratsiynoyi sytuatsiyi v Ukrayini. [Emigration of Jews in the context of the general migration situation in Ukraine]. Sociology: theory, methods, marketing. No. 2. P. 64-89. Retrieved from: <http://stmm.in.ua/archive/rus/2001-2/6.pdf>. [in Ukrainian]

37. Solano G., Huddleston T. (2020). Migrant integration policy index. MIPEX. Retrieved from: <https://www.mipex.eu/sites/default/files/downloads/pdf/files/a5/mipex-2020-book-a5.pdf>.
38. Spivak A. (1991). Panel Discussion: Government Intervention in Immigrant Absorption. *Economic Quarterly*. Vol. 149. P. 325-327.
39. Tsenzor.Net. (2022). Z lyutoho do Izrayilyu prybulo ponad 20 tysyach ukrayins'kykh bizhentsiv. [Since February, more than 20,000 Ukrainian refugees arrived in Israel]. News abroad. Israel. Ambassador Brodsky. August 21, 2022. Retrieved from: <https://censor.net/ua/n3362161>. [in Ukrainian]
40. Zchut K. (2022). Foreign workers' handbook 2021. The Foreign Workers' Employment Rights Commissioner. Retrieved from: https://www.gov.il/BlobFolder/generalpage/foreign_workers_rights_booklets/he/foreign_workers_handbook_2021_en.pdf.